

Redegørelse nr. R 3 (4/10 2012)

Folketinget 2012-13

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 4/10 12 om Østersørådssamarbejdet under tysk formandskab 2011-12.

(Redegørelse nr. R 3).

Udenrigsministeren (Villy Søvndal):

INDLEDNING

Denne redegørelse er oprindelig udbedt af den danske delegation til Nordisk Råd. Den behandler udviklingen i samarbejdet i Østersørådets regi under dettes tyske formandskab i perioden 1. juli 2011 – 30. juni 2012.

Østersørådet er det samlede forum for et regionalt, multilateralt, mellemstatsligt samarbejde mellem rådets medlemmer, dvs. Danmark, Estland, Finland, Island, Letland, Litauen, Norge, Polen, Rusland, Sverige og Tyskland samt EU-Kommissionen, på en lang række områder.

Samarbejdets hovedformål er at fremme den demokratiske udvikling i Østersøregionen, at bidrage til en gunstig økonomisk udvikling med sigte på at gøre regionen til et førende vækstområde i Europa og at skabe større enhed mellem medlemmerne.

Hvert formandskab fastlægger nogle prioriteter for sin indsats. Det tyske formandskab gav dette udtryk i et usædvanlig detaljeret program med en række konkrete mål og aktiviteter inden for hvert af de 5 områder, som Østersørådet samlet set har valgt at prioritere: miljø; økonomisk udvikling; energi; uddannelse og kultur; civil sikkerhed m.v.

Hovedindholdet i nedenstående redegørelse er struktureret efter disse 5 samarbejdsområder. Beskrivelsen omfatter arbejdet i såvel de organer, der formelt henhører under Østersørådet, som en række tilgrænsende organisationer i regionen.

Pr. 1. juli 2012 overgik formandskab for såvel Østersørådet som et antal under- og søsterorganisationer til Rusland.

9. ØSTERSØTOPMØDE (STRALSUND, DEN 30.-31. MAJ 2012)

Medlemslandenes regeringschefer og Kommissionens formand har siden 1996 mødtes én gang årligt i lige årstal for at udstikke overordnede retningslinier for samarbejdet i regionen. Disse topmøder står formelt uden for Østersørådets organisation. Men Østersørådet er ansvarligt for at forberede dem og følge op på dem.

Den danske delegation til det 9. Østersøtopmøde blev ledet af statsministeren, idet dog miljøministeren trådte til, da Folketingets afslutningsdebat forhindrede statsministeren i at deltage i den uformelle drøftelse under den middag, der traditionelt indleder sådanne topmøder.

Som tema for den uformelle drøftelse havde kansler Merkel havde valgt sikring af konkurrencedygtighed og bæredygtig vækst i Østersøregionen. Det danske indlæg argumenterede for grøn vækst på baggrund af dels klimaforandringer, dels opsvinget i energi- og råstofpriser.

Som traditionel gæst indledte Østersø-parlamentarikernes formand fr. Pivnenko den formelle samling med et indlæg, hvis hovedindhold var en ganske detaljeret beskrivelse af dette forums arbejdsplaner for det kommende år.

Temaet for første del af den formelle samling var regional energisikkerhed gennem moderne infrastruktur og internationalt samarbejde. Statsministeren betonede i sit indlæg herom behovet for et stabilt, sikkert og konkurrencepræget energimarked for at sikre fremgang og vækst. Derudover gennemgik statsministeren det danske EU-formandskabs intentioner på energiområdet.

Temaet for den anden del var konsekvenserne af den regionale demografiske udvikling. Her pegede statsministeren bl.a. på det behov for længere fastholdelse på arbejdsmarkedet, som den voksende middellevetid skabte.

Afslutningsvis udsendtes et kommuniké, hvis ordlyd principielt er formandskabets ansvar, om end det har været lydlyst over for andre medlemslandes synspunkter. (Kommunikéet er optrykt som bilag (ikke optrykt her). Teksten findes alene på engelsk, russisk og tysk.)

ØSTERSØRÅDET (COUNCIL OF THE BALTIC SEA STATES)

Rådet består af medlemslandenes udenrigsministre samt en EU-kommissær og er organisationens øverste organ. Det mødes ordinært én gang årligt i ulige årstal for at fastlægge generelle politiske retningslinier for samarbejdet og varetage den overordnede koordination deraf.

Rådets 16. *Ministersamling* i Oslo i juni 2011 er behandlet i sidste års redegørelse.

Men som en af flere nyskabelser under det tyske formandskab afholdtes der en *ekstraordinær (17.) samling* i den nordtyske by Plön den 5. februar. Den umiddelbare anledning var Østersørådets 20-års jubilæum, som markeredes med en festlighed.

Den danske delegation lededes af udenrigsministeren.

Selve samlingen afvikledes med en middagsdrøftelse. Et tysk-russisk initiativ til en styrket indsats for Kaliningrad-regionen med tilgrænsende områder var det ene af de to på forhånd annoncerede samtaletemaer og blev det, der kom til at tage mest tid. Det andet tema var energisikkerhed; her gav udenrigsministeren et kort rids af den danske politik.

EMBEDSMANDSKOMITÉEN (COMMITTEE OF SENIOR OFFICIALS)

Embedsmandskomitéen er sammensat af repræsentanter for rådets medlemmer og behandler spørgsmål, der henhører under rådet, i tiden mellem dettes udenrigsministermøder. Den bistår således med den overordnede ledelse af organisationen. Antallet af møder i hver formandskabsperiode varierer; under det tyske formandskab holdt komitéen 7 møder, hvilket er et normalt antal.

Østersørådet er efter sit mandat ikke blot et forum for en politisk dialog, som overvejende finder sted på ministerniveau. Det er også et knudepunkt for information og koordination af samarbejdet, så længe koordinationen ikke griber ind i fagministeriernes kompetence og ekspertise.

Embedsmandskomitéen modtager derfor også løbende et antal briefinger om arbejdet i såvel organer under selve Østersørådet som i søsterorganisationer, jfr. nærmere nedenfor. I rapporteringsperioden har komitéen desuden fortsat sin fatning med organisatoriske anliggender, såsom et nyt aflønningssystem for sekretariatets ansatte; desuden har man drøftet muligheder for at sikre et stabilt finansieringsgrundlag for den stadig større involvering i konkrete projekter, som Østersørådet har fastsat som et hovedsigte for sin aktivitet.

SAMARBEJDET PÅ MILJØOMRÅDET

Det samarbejde, der tidligere udfoldede sig inden for rammerne af organisationen *Agenda 21 for the Baltic Sea Region* (ofte blot kaldet *Baltic 21*), er siden årsskiftet 2009/10 blevet organisatorisk integreret i Østersørådet i form af en *ekspertgruppe for bæredygtig udvikling*. Dennes mandat fokuserer på strategisk samarbejde på områderne: klimaforandring; bæredygtig udvikling i byer og på landet; bæredygtig forbrug og produktion; innovation og uddannelse i bæredygtig udvikling. Ekspertgruppen har udarbejdet en strategi for bæredygtig udvikling i regionen for årene 2010-2015, som blev godkendt af den 16. Ministersamling. Desuden har ekspertgruppen udarbejdet nye kriterier for de såkaldte Lighthouse-projekter, som har været det mest håndgribelige udtryk for *Baltic 21* ved at demonstrere bæredygtig udvikling i konkret handling.

Alle ni kyststater omkring Østersøen samt EU-Kommissionen samarbejder om beskyttelsen af Østersøens havmiljø i *Helsingforskommissionen* (i daglig tale *Helcom*), der er en af Østersørådets strategiske partnere. Til støtte for implementeringen af den ambitiøse handlingsplan *Baltic Sea Action Plan*, som *Helcom* vedtog i 2007, er der oprettet en fond for bidrag til f.eks. workshops om vidensdeling indenfor landbrugsforvaltning, bufferzoner, vådområder mv.

I rapporteringsperioden har arbejdet været præget af forberedelser til det danske *Helcom*-formandskab i tiden 1. juli 2012 – 30. juni 2014. I dette tidsrum vil gennemførelsen af ovennævnte handlingsplan og dens afsnit om eutrofiering, miljøfarlige stoffer, biodiversitet og maritime aktiviteter have højeste prioritet. Et miljøministermøde i efteråret 2013 forventes at gøre status over den hidtidige indsats for at gennemføre handlingsplanen samt tage stilling til, om der er behov for yderligere indsatser for at nå planens mål om god miljøtilstand i Østersøen i 2021. Som formandsland vil Danmark særligt arbejde for videnopbygning, især i forbindelse med marint affald og undervandsstøj, for fortsatte regionalt koordinerede vurderinger af miljøtilstand i og påvirkninger

af Østersøen samt for et dynamisk og effektivt *Helcom*-samarbejde.

SAMARBEJDET PÅ DET ØKONOMISKE OMRÅDE

Ekspertgruppen om maritim politik (Expert Group on Maritime Policy) fortsatte sit arbejde i rapporteringsperioden. De væsentligste aktiviteter var et seminar i Berlin i april 2012 med fokus på beskyttelse af havmiljøet samt et fælles indslag sammen med maritime grupper under andre Østersøorganisationer under den Europæiske Maritime Dag i Göteborg i maj 2012. Det blev under tysk formandskab besluttet at forlænge gruppens mandat, der ellers ville være udløbet i sommeren 2012, med yderligere 2-3 år.

Østersørådet har søgt at bidrage til at lempe konsekvenserne af den aktuelle økonomiske krise for regionen, især på arbejdsmarkedet. Således indgår Østersørådet i et samarbejde på dette område, der i november 2011 i Hamborg mundede ud i oprettelsen af et *Baltic Sea Labour Forum*, der er åbent for alle interesserede arbejdsgiverorganisationer og fagforeninger i regionen. De overordnede mål for dette forums arbejdsprogram er at finde frem til fælles udfordringer for regionens arbejdsmarked, at søge fælles løsninger derpå og at skabe grundlag for fælles anbefalinger til beslutningstagere.

SAMARBEJDET PÅ ENERGIOMRÅDET

Den primære ramme for samarbejdet på dette område er organisationen *Baltic Sea Energy Cooperation (BASREC)*, som blev oprettet i 1999 efter beslutning af energiministrene i Østersørådets medlemslande og EU-Kommissionen med det hovedformål at fremme et effektivt og miljømæssigt sundt energimarked i regionen. Inden for *BASREC* har styregruppen *Group of Senior Energy Officials (GSEO)* en tilsvarende funktion som embedsmandskomitéen inden for Østersørådet.

På et møde i Berlin i maj 2012 er energiministrene enedes om at styrke energisamarbejdet for at fremme klimavenlig vækst og øge forsyningssikkerheden. De enedes videre om at rette fokus på samarbejde om forsyningssystemerne og energimarkederne i regionen, ligesom indsatsen for øget energieffektivitet og øget anvendelse af vedvarende energi, der igen bidrager til bedre forsyningssikkerhed, skal løftes. Udbygning af infrastrukturen og finansieringen deraf optog ministrene stærkt som hele forudsætningen for, at landene vil være i stand til at indpasse de stigende mængder vindkraft i el-systemet og dermed leve op til klima- og energimålene samt sørge for forsyningssikkerheden.

Ministrene besluttede, at der skal arbejdes videre med konkrete projekter, der fremmer bæredygtig energi, grøn vækst og forsyningssikkerhed. De udtrykte bl.a. ønske om at se et tæt samarbejde, herunder i form af projekter i den næste samarbejdsperiode 2012-15, om

- vindkraft, herunder finansiering,
- udbygning af el-infrastrukturen (nettene) og forbindelserne mellem dem af hensyn til indpasningen af vindkraft i el-systemerne,
- naturgassens rolle som reserve (back-up) ressource,
- fjernvarme og kraftvarme,
- biomasseressourcer,
- geotermi samt
- fortsættelse af energiplanlægningskurserne i regionen.

SAMARBEJDET VEDR. UDDANNELSE OG KULTUR

De såkaldte *EuroFaculty projekter* er utvivlsomt dem, hvori Østersørådet i en årrække har spillet den mest selvstændige rolle. Sigtet med disse projekter har været at fremme de regionale læreanstalters konkurrencedygtighed på europæisk og globalt niveau. Efter fuldførelsen af et projekt i de baltiske lande fulgte der et lignende projekt i Kaliningrad, der under dansk ledelse blev meldt fuldført i april 2008.

Siden er der iværksat et EuroFaculty projekt i den russiske region *Pskov* syd for Skt. Petersborg. Denne gang omfatter projektet undervisningen i erhvervsøkonomi og -ledelse, og for første gang har alle Østersørådets medlemslande, foruden andre partnere, ydet bidrag til projektets første fase på 3 år. Efter nogle begyndervanskeligheder blev projektet officielt sat i gang i januar 2009. En international styregruppe under svensk ledelse er nedsat.

På anbefaling af en uafhængig evaluering af forløbet er det i rapporteringsperioden besluttet at iværksætte en 2. fase af projektet, ligeledes for 3 år, med forudset startdato i september 2012. Danmark har givet tilsagn om et bidrag på 50.000 euro hertil (i tillæg til et bidrag på 150.000 euro til projektets 1. fase, foruden et ekstraordinært bidrag på ca. 120.000 kr.). I den samlede finansiering af den 2. fase indgår et betydeligt bidrag fra Rusland, hvilket har været en betingelse for det danske og flere andre tilsagn.

Der er ikke meldt om væsentlige udviklinger i rapporteringsperioden, for så vidt angår *overvågningsgruppen for samarbejde om den kulturelle arv (Baltic Sea Monitoring Group on Cultural Heritage Cooperation)*, som er udsprunget af et kulturministermøde i 1997, og den multilaterale kultursamarbejdsorganisation *Ars Baltica*.

SAMARBEJDET VEDR. CIVIL SIKKERHED M.V.

Specialgruppen vedr. menneskehandel (Task Force against Trafficking in Human Beings with focus on adults) blev nedsat i 2006 i fortsættelse af et nordisk-baltisk samarbejde. Dens mandat løber til udgangen af juni 2014, hvorefter det skal genovervejes. Hidtil er dens aktiviteter blevet finansieret alene af Sverige, i form af en medarbejder sekunderet til sekretariatet. Men for 2012 og 2013 har flere lande bidraget bl.a. til at finansiere også en projektmedarbejder. Fra dansk side er der givet tilsagn om et bidrag på 200.000 kr. til et projekt vedr. menneskehandel til tvangsarbejde; bidraget forventes ydet i 2012. Der er imidlertid erkendt et behov for et bredere finansieringsgrundlag, hvis aktiviteterne ikke skal blive nødlidende.

I rapporteringsperioden har gruppen opnået

- at udvikle ovennævnte projekt vedr. tvangsarbejde, der også har modtaget EU-finansiering,
- at udvikle en strategisk plan for gruppens arbejde frem til udløbet af dens mandat,
- at afholde det første fælles møde med ekspertgruppen vedr. udsatte børn (jfr. nedenfor) og det første møde mellem gruppen og lande med observatørstatus, og
- at udvikle nye projekttideer, herunder en regionalstatusrapport vedr. menneskehandel.

Ekspertgruppen vedr. udsatte børn (Expert Group for Cooperation on Children at Risk) har i rapporteringsperioden bl.a. arbejdet med, hvordan man kan forbedre styringen af information om mindreårige børn, der trues af eller er udsat for menneskehandel. Gruppen støtter og koordinerer løbende medlemslandenes såkaldte Nationale Kontaktpunkter vedr. disse

børn. Desuden er et nyt tiltag iværksat vedr. handlede børn, der udnyttes til organiseret tiggeri og kriminalitet. Flere medlemslandes nationale eksperter inden for anklagemyndighed, politi og børnesocialt arbejde samt græsrodsorganisationer udveksler erfaringer og problemstillinger på dette område.

Herudover har ekspertgruppen taget skridt til at udvikle uddannelsesmateriale – det første af sin art – vedr. systematisk vurdering af døgninstitutioner, hvor børn anbringes. Der er udviklet en træningsmodel og træningsmateriale på fire sprog foruden engelsk, og tre træningsseminarer har været afholdt. Det omhandlede materiale vurderes at kunne anvendes i alle Østersørådets medlemslande.

Endvidere har ekspertgruppen arbejdet videre med et projekt, hvis formål er at gøre on-lineaktiviteter sikre for børn og unge, bl.a. gennem viden om krænkernes aktiviteter på internettet. En undersøgelserapport er offentliggjort i oktober 2011, og en rapport baseret på interviews med unge udsendes i maj 2012, samtidig med en afsluttende konference i Berlin.

Endelig har gruppen i rapporteringsperioden deltaget aktivt i en lang række møder, konferencer o.l.

Ekspertgruppen vedr. nuklear og radiologisk sikkerhed (Expert Group on Nuclear and Radiation Safety) har udviklet et velfungerende netværk som grundlag for overvejelser over, hvordan man i praksis styrker de regionale forudsætninger for bistand i nukleare eller radiologiske ulykkestilfælde. I rapporteringsperioden har der været særligt fokus på overvågning af baggrundsstråling i regionen; efter en omfattende undersøgelse og en temadag i Oslo i april 2011 har gruppen udgivet en rapport herom. Med udgangspunkt i denne rapport vil der blive udarbejdet en række konkrete udviklings- og forskningsprojekter, hvortil der vil blive ansøgt om finansiering fra EU.

Som led i styrkelsen af de regionale forudsætninger for at kunne yde bistand over landegrænser har der været afholdt en øvelse vedr. tolkning af måleresultater med deltagelse af en række udvalgte landes laboratorier. En af udfordringerne for udviklingen af dette samarbejde er forskellene imellem de forskellige laboratoriers it-programmer. Der er på grundlag af erfaringerne fra øvelsen igangsat udvikling af en fælles løsning for udveksling af måleresultater.

I rapporteringsperioden er der ikke meldt om væsentlige udviklinger vedr. *ekspertgruppen vedr. ungdomsanliggender (Expert Group on Youth Affairs)*.

Under polsk formandskab afholdt *samarbejdet om grænsekontrol (The Baltic Sea Region Border Control Cooperation)* sin 14. konference for grænseværnschefer i Gdansk i november 2011. Under dansk formandskab i 2012 er der arrangeret en række seminarer i relation til bekæmpelse af illegal indvandring og menneskesmugling, maritim bevissikring samt opgradering af kommunikationssystemet CoastNet, ligesom der er gennemført en grænseoverskridende overvågningsøvelse af et sejlsende objekt i Østersøen. Samarbejdet 15. chefskonference afholdes i november 2012 på Bornholm. Finland overtager formandsskabet ved årsskiftet til 2013.

YDRE FORBINDELSER

For at styrke samvirket med det parlamentariske samarbejde er den praksis groet frem, at formandskabet for Østersørådet deltager ved åbningen af den årlige *parlamentariske Østersøkonference (Baltic Sea Parliamentary Conference)* og lejlighedsvis ved møder i parlamentarikerens stående udvalg. Dette

skete således ved den 20. konference i Helsingfors i august 2011, hvor 20-års jubilæet markeredes. I samme øjemed sendes embedsmandskomiteéns årsrapport og dokumenterne fra Østersørådets møder på ministerniveau til det parlamentariske samarbejde, ligesom kontakter på sekretariatsniveau opretholdes mellem de to fora. Og i overensstemmelse med rodfæstet praksis var Østersøparlamentarikernes formand inviteret til Østersø-topmødet, hvor hun afgav et indlæg ved åbningen, jfr. ovenfor side 2. Endelig er et samarbejde under udvikling på flere områder, senest arbejdsmarkedspolitik, mellem parlamentariskernes ekspertgrupper og de tilsvarende grupper under Østersørådet.

Derudover deltog parlamentarikerne i endnu en nyskabelse ved det tyske formandskab, nemlig et næsten ugelangt, storstilet arrangement betegnet *Østersø dage* (Baltic Sea Days, Ostseetage) i Berlin i april 2012. Her mødtes også et antal fora inden og uden for Østersørådets rækker, tillige med repræsentanter for den private sektor, til præsentationer og parallelle drøftelser. Arrangementet åbnedes af den tyske præsident.

Samme Østersø dage var også rammen om det X. *Baltic Sea NGO Forum*, som samlede ca. 150 græsrodsorganisationer fra Østersørådets medlemslande, og som formandskabet ydede støtte til.

Embedsmandskomiteén holdt sin årlige konsultation med repræsentanter for de 10 *observatørlande* Frankrig, Hviderusland, Italien, Nederlandene, Rumænien, Spanien, Slovakiet, Storbritannien, Ukraine og USA i november 2011 i Stockholm, hvor sekretariatet har sæde.

I rapporteringsperioden har Østersørådets formandskab og sekretariat som normalt mødtes med sine modparter i de andre store regionale organisationer *Arktisk Råd*, *Barentsrådet* og *Nordisk Ministerråd* med henblik på gensidig orientering om aktiviteter og planer.

—————
Hermed slutter redegørelsen.
—————